

Oponentský posudek
na kandidátskou disertační práci

MUDr. Ivy Příhodové

na téma

Poruchy spánku a bdění u dětí s poruchou pozornosti a hyperaktivitou (ADHD)

Kandidátská disertační práce MUDr. Ivy Příhodové je založena na výsledcích, které autorka získala během osmi let práce ve spánkové laboratoři na souboru dětí s poruchou pozornosti a hyperaktivitou (ADHD) a na početném souboru dětí doporučených do spánkové laboratoře pro různé poruchy spánku provázející poruchu pozornosti a hyperaktivitu (ADHD).

Charakteristika disertační práce

Práce vychází z výsledků získaných v prospektivní studii během pěti let, kdy hodnotila polysomnografická vyšetření se zaměřením na makrostrukturu a mikrostrukturu spánku u dětí s ADHD bez psychiatrické komorbidity.

V retrospektivní studii prováděné po dobu takřka osmi let u dětí s ADHD, jež byly doporučeny k vyšetření do spánkové laboratoře pro poruchu spánku, představující komorbidity ADHD, prováděla též polysomnografické vyšetření. Podrobně byly analyzovány výsledky polysomnografie ve vztahu k anamnestickým a klinickým údajům.

Autorka získala původní údaje, rozšiřující znalosti o vztahu ADHD k poruchám spánku a vigility. Analýza výsledků polysomnografie a klinických dat, jež jsou po statistickém zpracování interpretovány, je základem hodnocené kandidátské disertační práce, přičemž studie byly podpořeny grantem Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy (MŠM 0021620849) a grantem Ministerstva zdravotnictví (NR 9534-3/2007).

Kandidátská práce 90 stran textu, 6 stran literatury a 14 stran příloh.

Zvolené téma je aktuální. Problematice ADHD je věnována trvale pozornost jak odborníků z neurovědních oborů, tak pediatriů a pedopsychologů, kteří se zabývají nejrůznějšími aspekty této časté a významné poruchy.

Poruchy spánku a vigility u ADHD představují nepochybně vhodně zvolené téma jak vzhledem k zaměření a kvalitám spánkové laboratoře neurologické kliniky 1. LF UK a pedopsychiatrického pracoviště Psychiatrické kliniky 1. LF UK, tak vzhledem k přetrvávajícím nejasnostem o výskytu spánkových poruch u dětí s ADHD a k rozdílným výsledkům jednotlivých výzkumných a klinických týmů.

Cíl disertační práce

Doktorandka zvolila ze širšího okruhu posud nejednoznačně zodpovězených otázek čtyři cíle, na něž měla práce odpovědět. Zabývala se v prospektivní studii prevalencí dyssomie u dětí s ADHD, věnovala se typickým charakteristikám spánkové makrostruktury a mikrostruktury u jedinců s ADHD, výskytu poruch denní vigility. Retrospektivní studie pak analyzovala zejména typologii poruch spánku u dětí s ADHD odesílaných do spánkové laboratoře.

Použité metody a postupy

Autorka zvolila adekvátní laboratorní metodiku a během pěti let byl v rámci prospektivní studie vyšetřen soubor 31 pacientů i 26 zdravých dětí tvořících kontrolní skupinu během krátkodobé hospitalizace, kdy bylo dvě noci po sobě prováděno polysomnografické vyšetření. Byly získány statisticky signifikantní výsledky, jež byly podrobeny statistické analýze.

V rámci retrospektivní studie zvolila doktorandka odpovídající metodiku a vyšetřila opakovaně polysomnograficky i klinicky během osmi let 80 dětí. Byl zhodnocen neurostatus a všechny děti byly vyšetřeny psychologem či psychiatrem již před hospitalizací nebo v jejím průběhu. Opět byly získány statisticky signifikantní výsledky, které byly statisticky zpracovány.

Výsledky disertační práce, jejich zhodnocení. Význam disertační práce pro klinickou praxi a pro rozvoj biomedicínského výzkumu

Analýza výsledků získaných v prospektivní studii nepotvrdila odlišnosti v základních polysomnografických parametrech, profilu spánku ani v četosti spánkové poruchy u jedinců trpících ADHD oproti kontrolní skupině. Doktorandka nepotvrdila údaje jiných autorů o významnější roli poruchy spánku (poruchy dechu ve spánku nebo periodických pohybů končetin ve spánku) při vzniku ADHD. Autorka naproti tomu pozorovala významné kolísání vigility, což interpretuje jako doklad hypotézy o snížené bdělosti u jedinců s ADHD. Dále doktorandka nezjistila u neléčených dětí s ADHD bez psychiatrických komorbidit - na rozdíl od posud jediné publikované studie - specifické odchylky spánkové mikrostruktury, což nepodporuje hypotézu o chronické spánkové deprivaci u dětí s ADHD.

Analýza výsledků získaných v retrospektivní studii vedla k závěru, že poruchy spánku (poruchy dechu ve spánku nebo periodické pohyby končetin ve spánku) jsou častou komorbiditou u dětí s ADHD. Bylo u nich častěji pozorováno opožděné usínání. Až u 25% dětí byly zaznamenány periodické pohyby končetin ve spánku a dále i poruchy dechu ve spánku.

Formální zpracování disertační práce

Práce je napsána přehlednou, srozumitelnou a výstižnou formou. Doktorandka uvádí jak v úvodní části, tak v diskusi důležité a pro pochopení problému i pro klinickou praxi cenné informace.

V diskusi srozumitelně objasňuje výsledky studie, přínos a otázky, jimž je nutno věnovat pozornost.

Závěr

Z výše uvedených skutečností podle názoru oponenta vyplývá, že

- doktorandka si zvolila aktuální téma, jež je přínosné pro klinické obory i biomedicínský výzkum..
- hodnocená disertační práce splnila stanovené cíle.
- kandidátka zvolila adekvátní diagnostické metody i odpovídající vědecký přístup.
- disertační práce přináší původní poznatky o poruchách spánku u dětí s ADHD a některá zjištění, která jsou v rozporu s posud tradovanými názory, představují cenný podnět k diskusi i k dalším výzkumným projektům věnujícím se různým aspektům ADH.
- výsledky disertační práce, která má mezioborové souvislosti i výstupy, mohou být využity v neurologii, psychiatrii, pediatrii a klinické psychologii.

Na základě výše uvedených skutečností oponent soudí, že

- MUDr. Příhodová má předpoklady k samostatné vědecké práci a její disertační práce splňuje podmínky stanovené Zákonem o vysokých školách, a proto doporučuje, aby byl kandidátce udělen titul Ph.D..

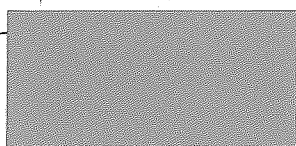
Oponent nemá k práci zásadní připomínky. Přesto by rád položil kandidátce několik otázek, které jsou podmíněny přetrvávajícími nejasnostmi o makro a mikroorganicitě a behaviorálních faktorech u spánkových poruch u dětí s ADHD.

- 1) Při hodnocení makrostruktury i mikrostruktury spánku po dvou následujících nocích nebyly zjištěny přesvědčivé rozdíly oproti kontrolní skupině. Doktorandka se přiklání – a shodně s ní i oponent – k behaviorální a „environmentální“ hypotéze. Má zkušenost s tím, zda změny v makro a mikrostrukturu spánku, též periodické pohyby končetin jsou při opakování polysomnografického vyšetření, za identických podmínek a v dostatečném odstupu, reprodukovatelné a vykazují obdobný vzorec i frekvenci? Je polysomnografie dostatečně „robustní“ u této skupiny pacientů?

- 2) Nezvažovala doktorandka možný přínos vyšetření náhodně vybraného vzorku rodičů vyšetřovaných dětí s ADHD standardními dotazníky zaměřenými na kvalitu a poruchy spánku, stupeň úzkosti a deprese (Beckova škála)?
- 3) Jsou k dispozici údaje o tom, kolik rodičů dětí s ADHD bylo v péči neurologa, psychiatra či psychologa a kolik jich užívalo hypnotika, BZD či SSRI?
- 4) Má k dispozici údaje o výskytu projevů ADHD u blízkých příbuzných vyšetřovaných dětí?
- 5) Jaký vývoj je popisován u pacientů s ADHD a dyssomnií a poruchami vigility během dospívání a po dosažení dospělosti? Do péče kterých odborníků pacienti s ADHD přecházejí?

V Praze, 26. srpna 2010

doc. MUDr. M. Bojar, CSc.

FAKULTNÍ NEMOCNICE V MOTOLE
150 06 PRAHA 5 - MOTOL, V ÚVALU 84
NEUROLOGICKÁ KLINIKA
Přednosta: Doc. MUDr. M. Bojar, CSc.
Tel.: 22443 6801 fax: 22443 6875
IČO: 00064203 DIČ: 00064203

170 / 09